

Univerza v Mariboru

Pravna fakulteta

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

ERAMUS+
JEAN MONNET KATEDRA ZA ENERGETSKO PRAVO IN POLITIKO:
REGULACIJA ENERGETSKEGA TRGA, KONKURENCA IN KLIMATSKE SPREMEMBE

LIBERALIZACIJA ENERGETSKEGA SEKTORJA

IZR. PROF. DR. ALEŠ FERČIČ

ales.fercic@um.si

LIBERALIZACIJA IN SORODNI PROCESI

LIBERALIZACIJA IN SORODNI PROCESI [1]

[splošno o liberalizaciji]

- Liberalizacija kot dolgoročen proces preobrazbe nekaterih zaprtih in nekonkurenčnih sektorjev v odprte in (bolj) konkurenčne sektorje:
  - > liberalizacija v ožjem smislu
    - pro-konkurenčna deregulacija
  - > liberalizacija v širšem smislu
    - pro-konkurenčna deregulacija in -regulacija
- Liberalizacija v razmerju do sorodnih procesov:
  - > privatizacija,
  - > komercializacija,
  - > globalizacija in odpravljanje ovir za mednarodno trgovanje.

LIBERALIZACIJA IN SORODNI PROCESI [2]

[splošno o liberalizaciji]

- Izbrane teme:
  - > ekonomska regulacija in pomen ekonomske teorije
    - naravni monopol, ekonomska ireverzibilnost, monopolistično ozko grlo,
    - mrežni učinki, stroški zamenjave,
    - popolna konkurenca, delujoča konkurenca, monopolistična konkurenca, konkurenca za trg,
    - meje ekonomske teorije,
  - > javno podjetje,
  - > izključna in posebna pravica,
  - > služba- oziroma storitev splošnega gospodarskega pomena.

LIBERALIZACIJA IN SORODNI PROCESI [3]

[glavni razlogi za liberalizacijo v Evropski uniji in temeljni razvojni problemi]

- Glavni razlogi za liberalizacijo v Evropski uniji se lahko pripišejo Evropski komisiji:
  - > primarnopravni vzvodi in politični vidiki.
- Temeljni razvojni problemi:
  - > počasna integracija skupnega oziroma notranjega trga,
  - > nasprotovanje nekaterih držav članic,
  - > Sodišče Evropske unije kot forum za reševanje konfliktov med Evropsko komisijo in nekaterimi državami članicami.

LIBERALIZACIJA IN SORODNI PROCESI [4]

[cilji liberalizacije in možni (regulatorni) ukrepi]

- **Cilji liberalizacije:**
  - > transformacija prej zaprtih nekonkurenčnih trgov v odprte (bolj) konkurenčne trge, kar pa ne sme prizadeti interesov uporabnikov storitev splošnega gospodarskega pomena
    - vzpostavitev in varstvo tržne konkurence,
    - tržna konkurenca kot sredstvo, ne končni cilj.
- **Možni (regulatorni) ukrepi:**
  - > odprava pravnih monopolov,
  - > zagotovitev dostopa do infrastrukture,
  - > zagotovitev primerne cene za dostop oziroma uporabo infrastrukture,
  - > vertikalna ločitev,
  - > sektorski regulator in sektorska regulacija.

LIBERALIZACIJA IN SORODNI PROCESI [5]

[izbrane relevantne pogodbene določbe]

- Izbrane pravne podlage liberalizacije v pravnem sistemu Evropske unije:
  - > čl. 4(3) PEU,
  - > čl. 3(1)(b) PDEU,
  - > čl. 14 PDEU,
  - > čl. 106 PDEU (in druge določbe o tržni konkurenci),
  - > čl. 114 PDEU,
  - > čl. 258 PDEU,
  - > čl. 345 PDEU,
  - > [...].

PRAVO REGULIRANIH SEKTORJEV

PRAVO REGULIRANIH SEKTORJEV [1]

[podmnožica gospodarskega upravnega prava]

- Pravo reguliranih sektorjev kot podmnožica gospodarskega upravnega prava:
  - > opredelitev,
  - > temeljne značilnosti.

PRAVO REGULIRANIH SEKTORJEV [2]

[osnovna vprašanja regulacije izbranih sektorjev]

- Osnovna vprašanja regulacije izbranih sektorjev:
  - > sektor energetike,
  - > sektor elektronskih komunikacij,
  - > sektor poštnih storitev,
  - > sektor železniškega prevoza,
  - > sektor vodne in nasploh komunalne oskrbe,
  - > [...].

LIBERALIZACIJA ENERGETSKEGA SEKTORJA

LIBERALIZACIJA ENERGETSKEGA SEKTORJA [1]

[splošno o energetskega sektorju]

- Vloga energetskega sektorja
  - > posameznik in družba
  - > predpogoj za delovanje (večine) ostalih sektorjev
  - > tesna povezava z okoljsko politiko.
- Električna energija
  - > homogeni produkt in posledice
  - > problem shranjevanja.
- Zemeljski plin.
- Omrežna infrastruktura kot nujen člen med proizvajalci in uporabniki
  - > monopolistično ozko grlo
  - > nujna zmogljivost
  - > posegi v okolje.

LIBERALIZACIJA ENERGETSKEGA SEKTORJA [2]

[glavne značilnosti energetskega sektorja pred liberalizacijo]

- Glavne značilnosti energetskega sektorja pred začetkom liberalizacije
  - > monopolna ali oligopolna tržna struktura
    - posebne ali izključne pravice v smislu čl. 106(1) PDEU
    - zaprti nekonkurenčni trgi
  - > pretežno vertikalno integrirana javna podjetja
  - > (omrežna) infrastruktura v lasti držav ali njihovih javnih podjetij
  - > javni cilji se v veliki meri uresničujejo skozi javna podjetja
    - država v vlogi podjetja, relativno šibka vloga regulatorja
  - > ostalo.

LIBERALIZACIJA ENERGETSKEGA SEKTORJA [3]

[*ozadje in razlogi liberalizacije*]

- Ozadje in razlogi liberalizacije

- > notranji trg z električno energijo in zemeljskim plinom ni bil vzpostavljen (različni pogoji na nacionalnih trgih, protikonkurenčne prakse, ovire za čezmejno trgovanje ipd.), zato je po dolgotrajnem uklejevanju prevladala odločitev, da ga je treba začeti sistematično vzpostavljati, vendar postopno in z upoštevanjem sektorskih posebnosti;
- > prevladalo je prepričanje, da so konkurenčni trgi predpogoj za delujoč notranji trg, zato je prišlo do liberalizacije;
- > poleg čistih tržnih vidikov je treba upoštevati tehnične, okoljske, socialne ipd.
  - dostop do infrastrukture, regulacije omrežnine, vertikalna dezintegracija (prva stopnja) ...
  - interoperabilnost in drugi tehnični standardi
  - minimalni okoljskevarstveni standardi
  - obveznosti javnih služb in meje uporabe konkurenčnega prava.

LIBERALIZACIJA ENERGETSKEGA SEKTORJA [4]

[razvoj energetske zakonodaje Evropske unije]

- Razvoj energetske zakonodaje Evropske unije kaže postopnost in dolgoročnost procesa liberalizacije
  - > različni energetske svežnji
    - 1996 (električna energija) / 1998 (zemeljski plin)
    - 2003
    - 2009
    - 2019.

Opomba: več o tem v naslednjih PPt predstavitev.